ISSN : 2278-3466

THE QUEST

Vol. X, December, 2017

A Bilingual Peer Reviewed Research
Journal of Jorhat College Teachers' Unit

Editors
Dr. Jyotirmoi Bordoloi
Dr. Gitartha Goswami

The Quest : A Peer Reviewed bilingual (Assamese & English) yearly Published Research Journal of Jorhat College Teachers' Unit

ISSN : 2278-3466
Price : 300/-

Editorial Board :

Advisers : **Dr Madan M Sarma**, Professor
Department of EFL &
Former V.C., Tezpur University

Dr. Mukul Kumar Sarma
Former Prof. & H.O.D., of Education,
Dibrugarh University

Dr. Upen Rabha Hakacham,
Professor,(Former H.O.D.,)
Department, of Assamese
Gauhati University

Editors : **Dr Jyotirmoi Bordoloi**
Dr. Gitartha Goswami

Members : **Mrs. Rupamoni Dutta**
Mr. Pankajpani Saikia
Mr. Ranjit Kumar Hazarika
Mrs. Anima Neog
Mrs. Minati Gogoi
Dr. Soumitra Pazari

Printed at : Lipi Offset
Baruah Chariali, Jorhat

Address : M.G. Road, Na-ali, Jorhat, Assam. Pin -785001
E-mail : tujorhatcollege@gmail.com
Website : www.jorhatcollege.org

ISSN : 2278-3466

- Psychological Reconciliation in Post-conflict Societies
  Bidyut Bora /102
- **Humanism and Nationalism as reflected in Rabindra Nath Tagore's literature.**
  Manasrbee Parasara /113
- **A Study of In-Service Teacher Education.**
  Manash Protim Neog /120
- **Shakespeare in Assamese Literature: An Analysis.**
  Dr. Gitartha Goswami /133
- **Women in Emma – Variety and similarity.**
  SubasanaPhukan /143
- [illegible] আৰু সম্ভাৱনা : এটি পৰ্যালোচনা
  [illegible] /159
- অসমৰ স্বাধীনতা আন্দোলনত মিচিংসকলৰ ভূমিকা
  [illegible] /173
- [illegible]
  [illegible] /185
- তিৱা ভাষাৰ ভাষাতাত্ত্বিক বিশেষত্বসমূহ : এটি চমু অধ্যয়ন
  ড° [illegible] /194
- অসমৰ [illegible] নামঘৰ
  [illegible] /209

The Quest ISSN : 2278-3466

ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনত মিচিংসকলৰ ভূমিকা

[illegible]
[illegible]

[illegible] Jean Jacques Rousseau [illegible] The Social Contract [illegible] "Man is born free, and everywhere he is in chains." [illegible]

[illegible] "Nagas are not Indians, their territory is not a part of Indian Union" [illegible] (Slavish Mentality) [illegible]

ISSN : 2278-34[illegible]

ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰাম বুলি ক'লে ১৮৫৭ খৃষ্টাব্দত হোৱা বিদ্ৰোহকেই 'প্ৰথম ভাৰতীয় সংগ্ৰাম' বুলি অভিহিত কৰা হয়। ইউৰোপীয় ইতিহাসবিদে ভাৰতবৰ্ষৰ সিপাহীসকলে এই আন্দোলনৰ সূচনাত নেতৃত্ব লৈছিল বাবে এই বিদ্ৰোহক 'সিপাহী বিদ্ৰোহ' বুলি অভিহিত কৰিছে। এই বিদ্ৰোহ বৃটিছে দমন ক'ৰিব বিচাৰিছিল যদিও পৰৱৰ্তী সময়ত মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত স্বাধীনতা আন্দোলনে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে আলোড়ন তুলিছিল। সেই আন্দোলনত অসমৰ অন্যতম জনগোষ্ঠী মিচিংসকলৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰাৰ উপৰি শ্বহীদ কমলা মিৰিৰ দৰে ইতিহাসত স্থান লাভ কৰা নেতা পোৱা যায়।

মিচিংসকলৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ ইতিহাস ১৯১৮ চনৰ পৰা আৰম্ভ হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি। কিয়নো ১৯১৮ চনত লখীমপুৰ জিলাৰ চকুৱাখনাত মোহন পামৰ নেতৃত্বত হোৱা আন্দোলন যদিও বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে প্ৰত্যক্ষভাৱে হোৱা নাছিল যদিও ক'ব পাৰি যে বৃটিছৰ ছত্ৰছায়াত থকা মহাজনকাৰী-শোষণকাৰীৰ বিৰুদ্ধে হোৱা সংগ্ৰামক পৰোক্ষভাৱে মিচিংসকলৰ ৰাজনৈতিক স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰাম বুলিয়েই ক'ব পাৰি। ইতিহাসত এই ঘটনাটোক 'মিৰিৰ লুটপাট' বুলি জনা যায়। ১৯১৮ চনৰ মহাযুদ্ধ শেষৰ আগে আগে মোহন পামৰ নেতৃত্বত চকুৱাখনা অঞ্চলৰ বহিৰাগত বণিক গোষ্ঠীৰ বিৰুদ্ধে চকুৱাখনা মিচিং বাসীয়ে মহাজনকাৰী-শোষণকাৰীৰ বিৰুদ্ধে জাতীয় কৃষক আন্দোলন গঢ়ি তোলে। চকুৱাখনা, গোসাঁপুৰ আদি অঞ্চলত মোৱামৰা আৰু অন্যান্য প্ৰত্যাৱলীয় সম্প্ৰদায়ৰ মহাজনকাৰীৰ উৎপাত বা শোষণৰ ফলত লুট-পাট সংঘটিত হোৱাত আলোচনা কৰে। মোহন পামৰ পুত্ৰ তেতিয়াতে বিয়াপি পৰিছিল আৰু তেওঁ বাধেই বিদ্ৰোহ-পাত, মাৰপিট আদি লুট-পাট কৰিছিল বুলি জনা যায়। বিদ্ৰোহৰ পৰা ঘটনা আদি তেতিয়াতে মিচিংসকলৰ সংগঠিত হ'বলৈ সুবিধা দিছিল বুলি জনা যায়। বৃটিছে মোহন পাম আৰু তেওঁৰ পুত্ৰক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি জেল খাটে আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত ওকালতি কৰাৰ পিছত মুক্তি পায়। এই ঘটনাৰ পিছৰ পৰা ভাৰতীয় ১৯৩৩ চনলৈকে অনুষ্ঠিত হোৱা নাছিল।

ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনত কমলা মিৰিৰ ভূমিকাঃ

ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কথা ক'বলৈ যাওঁতে লোকসকলেই শ্বহীদ কমলা মিৰিৰ প্ৰসংগই সকলোৰে মনত আছে। কাৰণ মিচিংসকলৰ একমাত্ৰ শ্বহীদ কমলা মিৰিয়ে (মিৰি) লক্ষ্যমুখী মৌজাৰ সভাপতিৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰাৰ উপৰি সমগ্ৰ গোলাঘাটৰ মিচিংসকলৰ নেতৃত্ব বহন কৰিবলগীয়া হৈছিল। কমলা মিৰিৰ জীৱনীসকলৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা হ'ল—

কমলা মিৰিৰ জীৱনীৰেখা (জন্ম চৈতন্য ...)ঃ

ISSN : 2278-3408

[illegible]

ISSN : 2278-3490

[illegible]

(৫) [illegible]

(৬) [illegible]

(৭) [illegible]

(৮) [illegible]

(৯) [illegible]

(১০) [illegible]

(১১) [illegible]

ISSN : 2278-3466

[illegible]

ISSN : 2278-3466

উঠিছিল। [illegible] অসমৰ [illegible] ক্ষেত্ৰত [illegible] [illegible] নাট্যকাৰ [illegible] [illegible] বৰ্তমানো [illegible]।

(১৯) [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] কৰিছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] কৰিছিল বুলি কব পাৰি। [illegible] চনত [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] মৃত্যু হয়।

(২০) [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] আছিল [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] কৰিছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] কৰিছিল।

[illegible] [illegible] ব্যক্তিসকল—

(১) [illegible] [illegible] : [illegible] জিলাৰ [illegible] [illegible] [illegible] নং [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] চনত [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] চনত [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] বুলিও কৰিছিল। [illegible] চনত [illegible] [illegible] Rural Panchayat ৰ [illegible] [illegible] আৰু [illegible] চনত [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] হৈছিল।

(২) [illegible] [illegible] : [illegible] জিলাৰ [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] চনত [illegible] [illegible] কৰিছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] কৰিছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] হৈছিল। [illegible] [illegible] [illegible] আছিল বুলি কব পাৰি।

(৩) [illegible] [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] আছিল। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] বুলি কব পাৰি। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] বুলি কব পাৰি। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ISSN : 2278-3466

[illegible]

(৫) [illegible]

[illegible]

(১) [illegible]

(২) [illegible] ২০১০ [illegible]

(৩) [illegible]

(৪) [illegible]

ISSN : 2278-3466

(৫) [illegible]

[illegible]

(১) [illegible]

(২) [illegible]

(৩) [illegible]

(৪) [illegible]

ISSN : 2278-3466

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ISSN : 2278-3458

[illegible]

[illegible]

(১) [illegible]

(২) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ISSN : 2278-3466

উত্তরবঙ্গ মাধ্যমিক বিদ্যালয় [illegible] উপলক্ষে স্মরণিকা, ১৯৯৭ ইং।
[illegible], [illegible] (সম্পা.) [illegible] 'স্মৃতিচারণ' (৮২ তম মৃত্যু দিবস উপলক্ষে), ২০০৫

পূজারী, গৌতম (সম্পা.) : কামতাপীঠ : কোচবিহার [illegible], [illegible] উপলক্ষে প্রকাশিত [illegible], [illegible], ২০১৬ ইং।

দেব, বিজয় কুমার : হিন্দু [illegible] ইতিহাস (প্রাক ঐতিহাসিক কাল থেকে ১৯৫০ খ্রিস্টাব্দ), বিজিত কুমার দেব, প্রকাশ, গোয়ালপাড়া(আসাম), ২০১৪

[illegible] (সম্পাদনা) : জয়ন্তিকা (স্মরণিকা) [illegible] ৩৬ [illegible] অধিবেশন, [illegible], [illegible], গোয়ালপাড়া (আসাম), ১,২,৩ থেকে ৪ ফেব্রুয়ারী ২০১৮।

[illegible] : উত্তরীয়, [illegible], [illegible], প্রথম প্রকাশ-২০১৮

রায়, [illegible] : [illegible], [illegible] প্রকাশন, [illegible], ষষ্ঠ প্রকাশ, ২০১০ ইং।

রায়, শরৎ চন্দ্র & [illegible] (যুগ্ম সম্পা.) : [illegible] (স্মরণিকা, অসম সাহিত্য সভার [illegible] অধিবেশন), ফেব্রুয়ারী, ২০১১ ইং।

রায়, [illegible] : [illegible], [illegible], প্রথম প্রকাশ, মার্চ, ২০০৯।

[illegible] (সম্পাদনা) : [illegible] (স্মরণিকা), অসম সাহিত্য সভা ৬২ তম অধিবেশন, গোয়ালপাড়া, ২২, ২৩, ২৪, ২৫, ২৫ থেকে ২৬ ফেব্রুয়ারী ১৯৯৬

শর্মা, [illegible] (সম্পা.) : কর্মশিখা ([illegible] স্মরণিকা), [illegible], ২৭ [illegible] ২০১২ ইং।

ISSN : 2278-3466

শক্তি, সাহস আৰু আদৰ্শৰে অনন্য আসন দখলি কৰিছে। ভক্তি, ধৰ্ম পৰিস্থিতি আৰু সমাজত খেৰসুঁতী আইয়ে কেনেকৈ সহায় কৰিছিল তাকেই আলোচনাৰ মাধ্যমত এই প্ৰবন্ধটিৰ জৰিয়তে চেষ্টা কৰা হৈছে।

শিৰোমণি শংকৰদেৱৰ বিদুষী এগৰাকী মা' আই খেৰসুঁতীয়েই তেওঁৰ মাতৃ নাছিল যদিও তেওঁৰ চৰিত্ৰ মহৎ আৰু ব্যক্তিত্বৰ গুণাবলি একেটাই শংকৰদেৱক প্ৰভাৱিত কৰাত সহায় কৰিছিল। 'অজ্ঞান অন্ধকাৰত পুত্ৰ, বিদ্যাৰ আলোকেৰে পূৰ্ণ' এই আত্মপ্ৰত্যয়েৰে তেওঁক অনুপ্ৰেৰণাৰে শংকৰদেৱক মহাপুৰুষ হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰি অসমীয়া ভাষা সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্য অক্ষুণ্ণ ৰখাত উল্লেখযোগ্য ভূমিকা লৈছিল। এইগৰাকী মহীয়সী নাৰীৰ অৱদান আৰু এইগৰাকী খেৰসুঁতী আই অসমীয়া জাতিৰ বাবে নমস্য আৰু গৌৰৱৰ বিষয়।

দুই ঃ আলোচ্য বিষয়

শিৰোমণি শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ পূৰ্বপুৰুষ সূৰ্যবৰ ভূঞাৰ কায়স্থ শিৰোমণিৰ কন্যা খেৰসুঁতী বিবাহসূত্ৰে আবদ্ধ হৈছিল। খেৰসুঁতীৰ মাকৰ নাম আছিল জয়ন্তী।

খেৰসুঁতী আইৰ আচল নামটো কি আছিল জনা নাযায়। চৰিত পুথিৰ মতে, খেৰসুঁতী আইৰ জন্ম দিয়া মাক জয়ন্তী দেৱীয়ে তেওঁৰ খোৱা পাতি কুঁৰুৰে দুই দিনৰ অন্তত মাতিত খেৰ পাৰি শুইছিল। খেৰৰ পাটিত জন্ম হোৱাৰ কাৰণে সেয়ে সমাজে তেওঁলোকে সেই কন্যা শিশুটিক খেৰসুঁতী নামেৰে জনাইছিল। কিন্তু এই খেৰসুঁতী নামটোৱেই আইৰ আচল নামটো বাদ পেলাই জিলিকি থাকিল।

চৰিত পুথি মতে, আই গুণ-শাস্ত্ৰ, ভাগৱত মানুহ এগৰাকী নাছিল যদিও ৰূপে-গুণে আছিল অতুলনীয়া। তেওঁলোকে পুথিগত শিক্ষা লাভ কৰিছিল নে নাই সেই বিষয়ে তথ্যভিত্তিক কোনো নিৰ্ভৰ, কিন্তু আই গ্ৰহণ কৰা বহুত শাস্ত্ৰ আৰু অন্যান্য কথাৰ পৰা এইটো উপলব্ধি কৰিব পাৰি যে, স্বামীৰ শ্ৰীচৰণ সেৱা কৰাৰ লগতে তেওঁ এগৰাকী কষ্টসহিষ্ণু, শান্তশীলা, ধৰ্মপৰায়ণ, বিদ্যানুৰাগী, ধৈৰ্যশীলা, তীক্ষ্ণবুদ্ধিসম্পন্না মহিলা আছিল আৰু বিদ্যাশিক্ষাৰ প্ৰতি অনুৰক্ত

ISSN : 2278-3466

আছিল। সি সময়ত বিদ্যা শিক্ষাৰ সুচল প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ বাবে সুৰুপি হোৱা নাছিল, প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ বাহিৰে বিদ্যা শিক্ষাৰ কোনো ব্যৱস্থাই নাছিল, সেই সময়ত কেঁচুৱাটী ৰাতে শিক্ষাৰ যোগ বৃদ্ধি পোৱা আৰু উপলব্ধি কৰিব পৰাটো অতিশয় তাৎপৰ্যপূৰ্ণ।

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ পূৰ্বপুৰুষ সুৰ্যবৰ আৰু আটাই কেঁচুৱাটীৰ পুত্ৰই আছিল তেওঁ শংকৰদেৱৰ পিতৃ কুসুম্বৰ ভূঞা। উপযুক্ত বয়সত আটাই কেঁচুৱাটীয়ে সত্যসন্ধ্যা নামৰ এগৰাকী কন্যাৰ সৈতে কুসুম্বৰ ভূঞাই সংসাৰ পাতি দিলে, কিন্তু বহুদিনলৈ কুসুম্বৰ ভূঞাৰ ঘৰত কোনো সন্তান-সন্ততি নাছিল। শিৱৰ আৰাধনাৰ ফলত সাংসাৰিক সুখ-শান্তিৰ অৱশেষত ১৩৭১ শকৰ আহিন, কাতি মাহৰ সাংসাৰিক শংকৰদেৱৰ জন্ম হৈছিল। আলিপুখুৰী নামৰ ঠাইত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ জন্ম হৈছিল। জনম লোৱাৰ কথা, শংকৰদেৱৰ জন্মৰ কিছুদিনৰ পিছতেই তেওঁৰ মাতৃ সত্যসন্ধ্যাৰ মৃত্যু হৈছিল। তাৰ পিছত কুসুম্বৰ ভূঞাৰ ঘৰত সংসাৰ সমস্যাৰ সমাধানকাৰী হৈছিল। কেঁচুৱাটী আইটিয়ে সময়ত শংকৰক শিৱৰ নামে নিয়াতে 'সুৰুপ হ'লে এতিয়াও বৰ ডাঙৰ হ'লে শংকৰেই হ'ব' বুলি জ্ঞান কৰি শংকৰক ডাঙৰ কৰিছিল।

মাতৃহাৰা হ'লেও বুদ্ধিমান কেঁচুৱাটীয়ে শিক্ষা দিয়া বোলেকাতে শিশু শংকৰক মাতৃৰ অভাৱৰ আভাস কোনো ক্ষেত্ৰতে ডাঙৰ-দীঘল কৰিছিল। এনে পৰিস্থিতিত একমাত্ৰ বুদ্ধিমতী কেঁচুৱাটীয়ে ডাঙৰ দীঘল কৰা শংকৰক অত্যধিক মৰম কৰিছিল। কিন্তু আইটিয়ে কঠোৰ নিয়ম। কিন্তু এইক্ষেত্ৰত বুদ্ধিমতী আছিল।

আইটাৰ হিচাপে আইটী কেঁচুৱাটী গৰিয়সী বুদ্ধিমতী আছিল। আইটাৰ অভাৱৰ লগত শিশু শংকৰৰ ব্যক্তিত্ব আৰু আচৰণ অন্য শিশুৰ লগত নাছিল। বাৰ বছৰ বয়সলৈকে শংকৰদেৱে লগৰীয়া সকলৰ সৈতে খেলা-ধূলা, পিচ খেলি, গুৰু চৰাই, গাঁও ঢুকা আৰু গোহালি ধৰি আদি খেলাৰে খেলি ফুৰিছিল, লোকসকলে শংকৰৰ দুষ্টামিত অতিষ্ঠ হৈ উঠিছিল। এনে চঞ্চল দিহা ইত্যাদি খেলা খেলি, উৎপাত-অত্যাচাৰ কৰা দেখা পাইছিল। এনে চঞ্চল শিশুক অনুশাসিত জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ আলোক প্ৰদানত শিক্ষাগুৰু অন্যতম বিদুষী আইটী কেঁচুৱাটী আছিল ভূমিকা আৰু তেওঁৰ মনোবৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ পৰিচয়। বুদ্ধিমতী কেঁচুৱাটী আইটীয়ে শংকৰদেৱক শিক্ষা-দীক্ষা দিয়াৰ বাবে কোনো সম্পূৰ্ণ আইটাকৈ মাতি-মাতিকৈ শংকৰদেৱক শিক্ষা-দীক্ষা দিয়াৰ বাবে কোনো চিন্তা কৰা যোৱা নাছিল। কাৰণ শংকৰদেৱৰ পিতৃই শংকৰক সুৰুপেৰে একেবাৰে চিন্তা কৰা যোৱা নাছিল। এনে শিক্ষা লৈ উপযুক্ত জ্ঞান সকলো প্ৰতিভা লৈ প্ৰকৃতিৰ মাজতে বিকশিত হ'বলৈ এৰি দি উপযুক্ত জ্ঞান সকলো প্ৰতিভা সহজ প্ৰকৃতিৰ মাজতে বিকশিত

 ISSN : 2278-3458

[illegible]

ISSN : 2278-3466

[illegible]

 ISSN : 2278-3466

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ISSN : 2278-3466

 ISSN : 2278-3458

লাগে তীৰ্থলৈ যাত্ৰা কৰে। আই খেৰসুতীয়ে শংকৰৰ বিষয়ে গভীৰ চিন্তা কৰিছিল যদিও বাপুক সদায়ে গভীৰ তীৰ্থভ্ৰমণৰ বাবে আঁতৰি যোৱাটো নিষেধ কৰিছিল। এইবাৰ যাতে শংকৰ সুস্থ মনেৰে শংকৰৰ সংগী হিচাপে যাব পাৰে। সেয়ে লগতে বৃদ্ধ হৈ অহাত আইৰ মনত কেনেবাকৈ যেন সকলো বাপুৰ মুখ নেদেখাকৈ বিদায় ল'ব লাগিব বুলি মনত শংকা কৰিছিলেই, তীৰ্থভ্ৰমণৰ পৰা সোনকালে প্ৰত্যাৱৰ্তন কৰিবৰ বাবে নিৰ্দেশ দিয়ে আৰু তীৰ্থভ্ৰমণত সুদীৰ্ঘ বাৰ বছৰ কাল কটাই দুখি আইৰ অন্তৰৰ আক্ষেপৰ সুৰত কয়, 'প্ৰতিদিন বাপু তুমি নিদিলা দৰিছিলা।' এইয়া আছিল শংকৰদেৱৰ প্ৰতি কোমল মাতৃৰ মমতাৰ বাণী।

সুদীৰ্ঘ দুই বছৰ ভাৰতৰ বিভিন্ন তীৰ্থ ভ্ৰমণ কৰি শংকৰদেৱে ঘৰলৈ ঘূৰি অহাত গাঁৱৰ সকলো লোক অতি আনন্দিত হ'ল। ৰামচৰণ ঠাকুৰ গুৰু চৰিত মতে, প্ৰথমবাৰ তীৰ্থ ভ্ৰমণৰ পৰা উভটি অহাৰ পিছত ন গৰাকী মহিলাক গুৰুজনাই শৰণ দিছিল। তাৰ ভিতৰত বুঢ়ীমাক খেৰসুতীয়েই প্ৰথমে নাতিনীয়েকৰ পৰা নামধৰ্মৰ শৰণ লৈ শংকৰদেৱক আনন্দত ভক্তিধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ ধৰ্ম দীক্ষা দিবৰ বাট মুকলি কৰি দিছিল। এই কথাৰ বৰ্ণনা গুৰু চৰিত্ৰত এনেদৰে আছে—

'প্ৰথমতে বুঢ়ী আইক নাম ধৰ্ম কৰিলন্ত আনিবাক লাগি সৰ্বজন।'

'মাতৃ পূজাতকৈ শ্ৰেষ্ঠ পূজা নাই। মাতৃ তীৰ্থতকৈ শ্ৰেষ্ঠ পবিত্ৰ তীৰ্থ নাই।'

আইতাক খেৰসুতীয়ে শংকৰদেৱে মনৰ গভীৰ কোণত মাতৃৰ স্থানত পূজা কৰিছিল। সেয়েহে তীৰ্থ ভ্ৰমণৰ পৰা ঘূৰি আহি মাকজনীৰ ঘৰ পাই আনন্দ আইতাকসহ প্ৰথমে শংকৰদেৱে মাত লগাইছিল। মাত শুনি, উশাহ পাই লৰি আহোঁতে অতি দুখ পাই ভক্তিত মুখ পালেও আনন্দ নাতিনীয়েকক সাৱটি ধৰিছিলহি — 'মোৰ বাপু' বুলি। বৃদ্ধ বয়সত শংকৰক ঘৰতে পাই হাততে স্বৰ্গ ঢুকি পোৱাদি পালে।

শংকৰদেৱৰ ঘৰ আহি পোৱাত তেওঁৰ বংশ পৰিয়াল, আত্মীয় কুটুম্বও মহানন্দ পালে। কিন্তু সৰ্বগুণী আইতাক খেৰসুতীৰ মনত শংকৰদেৱৰ কোনো পুত্ৰ সন্তান নথকাত, শংকৰদেৱৰেই শিৰোমণি ভূঞাৰ বংশ বংশ শেষ হ'ব বুলি মনত ডাঙৰ শংকা জন্মিছিল। কাৰণ বংশ গৌৰৱ, ঐতিহ্য ৰক্ষা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আই খেৰসুতী অতি সচেতন আছিল। সেয়ে তীৰ্থ ভ্ৰমণৰ পৰা অহাৰ

ISSN : 2278-3466

পাছত তেওঁ চাই এদিন সংসাৰ বিৰাগী শংকৰদেৱক পুনৰ সংসাৰ পাতিবলৈ অনুৰোধ কৰিছিল এনেদৰে — 'বাপু তুমি মোৰ বংশৰ নাতি। আপোনাৰ সন্ততি নাই। এটি কন্যা মাত্ৰ'। কিন্তু গুৰুজনাই আইৰ কথাত অসম্মতি প্ৰকাশ কৰে। নিজে দোষাৰি আৰু বুজিবলৈ সক্ষম হয় কাটিবলৈ বংশৰ আত্মীয় স্বজনক মতাই আনি শংকৰদেৱৰ পুনৰ বিবাহ কৰাবলৈ ঠেচা দি গাৰ্হস্থ্য ধৰ্ম পালন কৰিবলৈ সন্মত কৰায়। প্ৰথম সংসাৰ পতাৰ ৩২ বছৰৰ মূৰত পুনৰ গুৰুজনাই যথা ৰীতি মতে ৰামভূঞাৰ কন্যা কালিন্দীৰ লগত দ্বিতীয় বিবাহ সম্পন্ন হয়। বিয়াৰ কিছুদিনৰ পিছত আইতাক খেৰসূতীয়ে ইহলীলা সম্বৰণ কৰি পৰলোকলৈ গমন কৰিলে। নীতিমতে শ্ৰাদ্ধাদি সম্পন্ন কৰি শংকৰদেৱে মাতৃহাৰাৰ দুখ নিবাৰণ কৰিবৰ বাবে ভকত বৈষ্ণৱৰ সংগত নামধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি শাস্ত্ৰ প্ৰণয়নৰ কামত মন নিমজ্জিত কৰি সান্ত্বনা লাভ কৰে।